

Motion till riksdagen

1989/90:K252

av Kjell Dahlström och Paul Cizuk (båda mp)

Styrelseskicket, m.m.

Öppna landskapen!

På 1630-talet genomförde rikskanslern Axel Oxenstierna en länsindelning som skar sönder många av de gamla landskapen. Karl XI utvecklade på 1670-talet länsindelningen som ett redskap för den centrala stormakten.

Trots att landskapsindelningen alltsedan dess har fått en allt mindre betydelse för samhällets organisation så lever ändå de historiskt givna landskapen i människors medvetande. Kulturellt och miljömässigt är de djupt förankrade i den svenska vardagen. Man är inte "malmöhusläning" utan skåning, man är värmlänning i Karlskoga och inte "örebroläning", man har landskapsblommor och man vill ha kvar sina landskapsregementen. Riksmötet öppnas under symboliska former som om de valda ombuden representerar landskapen, ledamöterna tågar in under landskapsfanor, sitter på landskapsbänkar och umgås sedan under landskapsvapnen i sammanbindningsbanans tak.

Under riksdagens allmänna motionstid blommar regionalismen ofta i landskapsform. Känslan för landskapen är mycket stark (även om inte ledamöterna dagligen tänker på att riksdagen ligger i Uppland).

Regionalismen i riksdagen är troligen ett uttryck för en etablerad missuppfattning om riksdagens roll som om den vore någon form av förbundsstyrelse. Ledamöterna väljes efter regionala nomineringar till en riksdag som i huvudsak behandlar riksövergripande och allt fler internationella ärenden. Dessutom agerar partierna i riksdagen utifrån handlingsprogram som antagits på riksnivå i landsmöten, riksstämmor och kongresser. Det här ger en förvirring som inte blir mindre av att landstingen i länen samtidigt i praktiken är en mycket svag representation för regionala frågor, trafik, miljö, näringsliv, ekonomi m.m.

Hela det här förvirrade indelningsmönstret är inte ägnat att skapa hemkänsla och identitet i samhället eller att tydliggöra de politiska skeendena. Det bidrar snarare till att underblåsa "politikförakt" och känslan av centralstyrning via de länsstyrelser som den socialdemokratiska regeringen ytterligare vill förstärka.

De positiva sidorna av den här redovisade regionalismen bör och kan tas tillvara om vi kunde öppna landskapen och låta dem bli självstyrande på samma sätt som kommunerna tillåts vara. Vi skulle då kunna hemförlöva de

ständigt obesvarade regionala frågorna från riksdagen till den miljö där de hör hemma. med regional radio, TV och press och framförallt nära de människor som i dagens system känner sig orepresenterade trots valen även till landsting.

Mot. 1989/90
K252

Levande församlingar

Den historiska grunden för landets areella indelning är socknen eller församlingen. Intill nu har vi varit skrivna på församling men nu sker en förändring som hotar de kulturhistoriska spåren.

Före den borgerliga kommunens införande på 1800-talet var det församlingens uppgift att efter bästa förmåga ta hand om hela människan. Med den borgerliga kommunen, och arbetarkommunernas tillkomst, reducerades församlingens uppgifter till rent kyrkliga uppgifter.

Församlingen och socknen med kyrkan mitt i byn, vid vadstället över ån, mitt på slätten, omgivet av historiska boplatser utgjorde ett balanserat och harmoniskt ingrepp i naturen. Om vi tänker bort de stora vägar och anläggningar som vi omger oss med i dag finns fortfarande den gamla grundstrukturen kvar. Det vore en stor olycka om vi gjorde oss urarva detta ursprungliga avtryck i naturlandskapet av vår bosättning.

Kommunsammanslagningarna under efterkrigstiden har varit nödvändiga för utvecklingen från folkskola till grundskola och gymnasier; skolorna kräver ett större skatteunderlag och upptagningsområde. Efter hand har allt större krav ställts på storkommunerna även vad gäller byggande, anläggningar, miljötillsyn etc. Kommunerna har blivit rätt stora lilleputtriken med beskattningsrätt och ansvar för såväl sysselsättning som social omsorg. Den här kommunala tillväxten har samtidigt ökat avståndet mellan kommun och individ. Därför kräver man nu på flera håll en indelning av kommunerna i kommundelar med egna politiska nämnder. Vi tycks ha gått ett varv och kommer tillbaka till församlingen.

En sammansmältning av församlingsbegreppet utan dess religiösa innehåll och kommundelen skulle troligen vara välgörande och tydliggöra den lokala nivån.

Direkt demokrati

Regeringen m.fl. har en allt tydligare administrativ syn på samhället. Man vill visserligen förbättra och effektivisera förvaltningen och hoppas att medborgarna ska uppskatta detta. Men man motsätter sig direktval till regionala och lokala organ. Folkstyret kommer aldrig att kunna uppfattas bättre om vi inte får möjlighet att fatta besluten så nära de berörda som möjligt. Ett självklart krav är därför att fristående direkta val ska ske såväl till riksdag och kommun som till landsting och kommunalnämnder – eller till landsdag och församling.

Detta är något för politiker att fundera över.

Hemställan

Mot. 1989/90

K252

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen beslutar tillsätta en parlamentarisk folkkommitté med
uppgift att föreslå ändringar av rikets indelningar och styrelseskick.

Stockholm den 25 januari 1990

Kjell Dahlström (mp)

Paul Ciszuk (mp)